

Els ajuntaments exigeixen de l'estat més diners i autonomia política

Amb les butxaques escurades

El finançament municipal és encara una qüestió pendent de la democràcia. Les arques dels ajuntaments es troben cada dia més escurades. La carència de recursos propis i les escasses transferències que reben de l'estat, entre altres motius, els ha dut a endeutar-se fins a la camisa.

L'alcalde de Barcelona, Pasqual Maragall, és un dels principals promotors de l'exigència municipal de rebre un percentatge més alt de recursos per part de l'estat.

ARXIU

Des de l'arribada dels ajuntaments democràtics, la situació financera dels municipis ha anat empitjorant i les arques municipals han hagut d'afrontar els deutes arrossegats any rere any. Els primers consistoris d'elecció democràtica (1979-1983) s'inventaren un model transitori de finançament per conjugar els deutes amb la millora de serveis que aleshores exigien els ciutadans.

En 1983 va venir la Llei de Mesures Urgents sobre el Sanejament de les Finances Locals. Aquest text va representar la reducció de la partida que l'estat havia previst transferir als ajuntaments per a eixugar el dèficit acumulat entre els anys 1979 i 1982. Així, dels 70.000 milions inicials es va passar als 35.000 milions, xifra que significava només una tercera part del dèficit. A més, el Ministeri de Finances anunciava l'establiment d'auditories per als ajuntaments que demanaren una subvenció per eliminar el seu deute. La política de restricció de la despesa pú-

blica dels ajuntaments començava llavors.

Els municipis només tenien dues opcions: l'austeritat o l'increment d'impostos. Ni l'una ni l'altre agradaven als equips de govern locals, per les seues evidents conseqüències negatives en els resultats electorals. A més, els ciutadans demanaven més serveis que els oferts durant l'època franquista, on les prestacions municipals s'havien reduït, en la majoria dels ajuntaments, a la instal·lació de l'enllumenat i el clavegueram.

Davant això, els ajuntaments optaren per refinançar el deute mitjançant crèdits bancaris. Des d'aleshores, l'increment del dèficit ja no s'ha aturat fins avui. Així, per exemple, l'Ajuntament de València, que ja en el 1979 tenia un deute de vora 8.000 milions de pessetes, avui ha assolit la xifra de 39.000 milions de pessetes, i s'ha situat quatre punts per davall del màxim permès per la Llei de Finances locals.

Molt per damunt del deute contret pel consistori de la capital del País Valencià,

l'endeutament de l'Ajuntament de Barcelona, en 1992, arribava –segons fonts de l'equip de govern municipal (PSC-IC)– a 260.000 milions, és a dir, quasi 40.000 milions més que el pressupost d'aquell any (vegeu el gràfic de la pàgina 16).

Per la seua banda, els partits de l'oposició, PP i CiU, discrepen d'aquesta xifra i afirmen que el deute total supera el 25 per cent permès per la llei i arriba, segons els populars, als 376.000 milions de pessetes, i segons els nacionalistes, als 394.000 milions. A aquest desgavell de xifres, cal afegir el deute de 145.000 milions, a pagar en 17 anys, que han comportat les obres dels Jocs Olímpics de l'any passat.

En un nivell inferior al de Barcelona, l'Ajuntament de Palma de Mallorca arrossega un endeutament de prop de 18.000 milions de pessetes, 3.000 milions menys que el pressupost d'enguany.

Aquests dèficits també s'estenen a algunes empreses municipals. Així, l'empresa d'autobusos de l'Ajuntament de València

Els ajuntaments, classificats pel nombre d'habitants i les despeses (1992)

Habitants	Principat				País Valencià				Balears			
	Nombre d'ajuntam.	%	Despeses	%	Nombre d'ajuntam.	%	Despeses	%	Nombre d'ajuntam.	%	Despeses	%
Menys de 1.001	546	57,96	21.537	4,35	233	43,23	7.265	3,18	10	14,93	343	0,58
De 1.001 a 5.000	254	26,96	53.538	10,80	177	32,84	20.085	8,79	29	43,28	5.341	8,97
De 5.001 a 10.000	58	6,16	33.564	6,77	55	10,20	27.434	12,01	12	17,91	9.944	16,69
De 10.001 a 20.000	42	4,46	50.251	10,14	34	6,31	29.632	12,97	9	13,43	10.197	17,12
De 20.001 a 50.000	24	2,55	44.248	8,93	31	5,75	46.640	20,42	6	8,96	14.325	24,05
De 50.001 a 100.000	9	0,96	44.323	8,94	5	0,93	16.184	7,08	—	—	—	—
De 100.001 a 500.000	8	0,85	67.815	13,68	3	0,56	34.324	15,03	1	1,49	19.415	32,60
Més de 1.000.000	1	0,11	180.310	36,38	1	0,19	46.880	20,52	—	—	—	—
TOTAL	942	100	495.586	100	539	100	228.445	100	67	100	59.565	100

* En milions de pessetes

(EMT) arrossega un deute de 3.000 milions de pessetes.

Per als tècnics, l'origen d'aquests desequilibris financers és la negativa del Tribunal Constitucional a admetre els recàrrecs sobre l'IRPF, que llavors demanaven els ajuntaments, com també la modificació que l'estat va fer de l'impost de béns immobles, aleshores anomenat contribució territorial.

Ara, els set ajuntaments de l'estat més grans demanen de l'administració central una participació en la recaptació de l'IRPF sense especificar cap percentatge. Aquesta reivindicació ha estat promoguda per Pasqual Maragall, alcalde de Barcelona.

La recaptació de l'IAE (Impost d'Activitats Econòmiques), que ha implicat la refosa dels antics impostos de llicència fiscal, publicitat i radicació, no ha beneficiat gaire els ajuntaments. A més, han hagut d'afrontar les protestes que la seua implantació ha alçat entre els botiguers i petits empresaris.

EL PERQUÈ DE LA MALALITIA

Segons les diverses federacions de municipis, aquest nou tribut només ha engruixit les arques dels grans municipis i tampoc no gaire substancialment. Aquests demanen a l'administració espanyola que la liquidació de l'IAE es faça de manera semblant a com es fa en l'IRPF i l'IVA. A més, el volum de recaptació d'aquest impost ha

estat en funció de l'índex de situació geogràfica aplicat per cada ajuntament.

Les diverses federacions i associacions de municipis dels Països Catalans afirmen que aquestes xifres vermelles són conseqüència, entre altres motius, de la rigidesa dels impostos locals, que no creixen al mateix nivell que la renda de l'estat; a la duplicitat de competències existents entre l'administració estatal, autonòmica i municipal; a la manca de recursos propis dels ajuntaments i als deutes que l'administració central té contrets amb els consistoris, mitjançant el Fons de Cooperació Municipal.

Els ajuntaments demanen que la distribució de la inversió pública es faça en un 25% per a les administracions locals i un 25% per a les autonòmiques, de manera que l'estat tindria el 50% restant.

Segons xifres facilitades per la Federació de Municipis de Catalunya (amb predomini d'ajuntaments d'esquerres: PSC, IC, ERC), les administracions locals (ajuntaments i diputacions) van rebre de l'estat, l'any 1991, un bilió i mig de pessetes, en-

tre diners de lliure disposició (Fons de Cooperació Municipal) i altres subvencions condicionades al compliment de plans d'obres i serveis o altres despeses de tipus social. Per l'Associació Catalana de Municipis (amb predomini d'ajuntaments de CiU), la feble situació financera dels consistoris principatins és conseqüència de la reducció que s'ha experimentat en la

participació del Fons de Cooperació Municipal. "Del 12% del 1982, s'ha passat al 5,2% d'ara. Aquesta reducció ha beneficiat Madrid i Barcelona, i ha anat en detriment dels petits i mitjans ajuntaments", indica Manel Nonó, portaveu de l'Associació.

D'altra banda, Maria Àngeles Palma, encarregada de finances de l'Ajuntament d'Alacant (PSOE),

matissa aquestes afirmacions i assegura que la Federació Espanyola de Municipis i Províncies (FEMP) va aconseguir ampliar la quota de participació municipal a l'11'39%.

No obstant això, Nonó censura les desigualtats existents en la redistribució dels diners del fons, que en un 70% vénen de-

Els ajuntaments demanen més recursos per a mantenir els serveis municipals.

R.GIL

L'Ajuntament de Perpinyà demana subvencions de l'administració francesa per al manteniment dels edificis públics de la ciutat.

RAFA GIL

terminades pel nombre d'habitants de cada ajuntament. Segons ell, aquest percentatge evidencia encara més les desigualtats entre uns i altres consistoris.

Així, els anomenats "ajuntaments turístics", com ara Salou (el Tarragonès), Platja d'Aro (el Baix Empordà) o Benidorm (la Marina Baixa), que a l'estiu dupliquen la xifra d'habitants, "tenen un pressupost molt elevat, però en canvi reben una quantitat simbòlica del fons", indica Manel Nonó portaveu de l'Associació Catalana de Municipis. Aquesta asseveració és compartida pel president de la Federació Balear de Municipis, Joan Bibiloni.

En termes similars es pronuncia el regidor de Finances de l'Ajuntament de València, Josep Lluís Olivàs (PP), qui culpa l'administració central dels mals financers que avui pateixen els municipis. Segons Olivàs, les administracions locals sempre han estat desateses per Madrid. "Els governs successius no han tingut en compte el mandat de la Constitució que consagra la nostra autonomia financera. Per això, no hem trobat una altra eixida que morir en l'endeutament per finançar així els nostres programes d'inversió".

LA VEU DELS MUNICIPIS

Per intentar despullar-se d'aquesta angouxa econòmica que els ofega, els principals polítics de l'esfera municipal, com l'alcaldessa de Barcelona, Pasqual Maragall, o l'alcaldessa de València, Rita Barberà, fa

temps que alcen la veu en demanda d'una major autonomia econòmica i política. Així, Maragall va reunir fa poc a Barcelona, per primera vegada en deu anys, els set grans ajuntaments espanyols: Barcelona, València, Saragossa, Madrid, Sevilla, Màlaga i Bilbao. En aquella reunió els esmentats municipis acordaren constituir-se en grup de pressió davant el govern espanyol, alhora que signaven un paquet de deu propostes entre les que destacaven l'ampliació de competències i l'obtenció de majors recursos. Dins d'aquest paquet, els ajuntaments demanaven la participació en el Comitè de Regions de la CE al costat dels governs autonòmics. La finalitat era tenir veu a l'hora de prendre decisions sobre els plans d'inversió de les comunitats europees, "en lloc que siguin les autonomies les que decideixen per nosaltres on s'ha d'invertir", diu Josep Lluís Olivàs.

"ELS AJUNTAMENTS TAMBÉ SOM GENERALITAT"

Al marge dels *lobbies* municipals, el grup socialista ha dissenyat una ofensiva municipalista al Parlament de Catalunya. Entre d'altres coses, els socialistes han sol·licitat la celebració d'un debat monogràfic sobre la situació dels ajuntaments dins l'estructura política del Principat.

Manel Nadal, diputat autonòmic i responsable de política municipal del PSC, acusa el govern de Jordi Pujol de "marginar els ajuntaments dins el procés de cons-

Calvià, el ric d'entre els pobres

L'Ajuntament de Calvià, municipi emplaçat en la part occidental de l'illa de Mallorca, i amb més de 20.000 habitants, enguany disposa d'un pressupost d'uns 5.961 milions de pesetes. Segons fonts municipals aquesta xifra representa un increment del 3,94% respecte al pressupost del 1992. El municipi de Calvià és un dels més rics de les Illes. Com a exemple, ja en 1965, la renda anual mitjana per habitant era de 136.612 pessetes.

Els darrers esdeveniments polítics que s'han produït dins el consistori l'han convertit en punt de mira de tots els mitjans de comunicació de l'estat espanyol. L'intent de compra, per part del PP, del vot d'un regidor socialista ha estat l'afer que ha motivat la recent popularitat del municipi.

En l'actualitat, el consistori illenc està governat per majoria socialista. Calvià, com a municipi eminentment turístic, triplica la seua població durant els mesos d'estiu i la base de la seua economia gira al voltant de la indústria de serveis.

Per incrementar el recursos municipals, l'ajuntament ha signat un conveni amb els sindicats destinat al desenvolupament d'un projecte dins un pla de competitivitat turístic promogut pel Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme. Amb la designació de Calvià com a prova pilot es vol potenciar el turisme de la tercera edat. Aquest projecte s'emmarca dins la idea del govern municipal de combinar les prestacions de serveis amb una major qualitat.

Per l'alcaldessa (socialista), Margarita Nájera, "els pressupostos d'enguany han suposat un esforç molt important per a convertir l'ajuntament en motor dinamitzador del sector econòmic de la ciutat". La regeneració de les platges i dels seus passejos marítims junt amb la construcció d'un centre d'ensenyament són les principals inversions previstes per al pressupost de 1993.

En consonància amb la resta d'ajuntaments dels Països Catalans, el govern de Calvià també exigeix l'aspiració municipalista de gestionar el 25% de les despeses públiques.

A més el consistori reivindica del Consell Autonòmic de les Illes Balears un fons de participació municipal per disposar de més recursos.

V. L.

trucció de la nació catalana". Segons Nadal, els municipis tenen un paper molt important en la construcció nacional, "perquè els ajuntaments també són Generalitat".

Les acusacions dels socialistes al govern de CiU van arribar al màxim nivell la setmana passada, quan el primer secretari del PSC, Raimon Obiols, va denunciar una suposada hostilitat de Pujol contra els municipis. El president de la Generalitat havia tingut el dia abans unes dures paraules contra l'alcalde de Barcelona, Pasqual Maragall, a qui va acusar de voler refundar la desapareguda Corporació Metropolitana de Barcelona. L'ajuntament de la capital del Principat ha enviat al govern espanyol una proposició de llei sobre finançament de les àrees metropolitanes, que planteja una assignació anual de 12.000 milions de pessetes, més del doble del que rep ara l'àrea de Barcelona.

La Federació de Municipis de Catalunya subratlla la necessitat d'incrementar la participació en el Fons de Cooperació Local, i de crear un Fons de Cooperació Autònomic. Pel diputat Nadal, els diners procedents d'aquest fons autònic han de ser partides de lliure disposició. "Els diners no han de tenir etiquetes. La Generalitat els ha de transferir sense determinar-ne la finalitat; han de ser els ajuntaments els que decideixin on cal invertir-los".

La proposta socialista, però, no és vista amb bons ulls ni per l'Associació Catalana de Municipis ni per la Federació Valenciana de Municipis i Províncies. Aquestes dues entitats adverteixen que aquesta opció "és molt discutible", perquè els recursos de què disposen els governs autònoms no són propis, sinó que provenen de l'estat espanyol.

El fet que els populars estiguin als bancs de l'oposició en les Corts Valencianes i els socialistes hi estiguin al Parlament de Catalunya, explica la consonància dels plantejaments de Josep Lluís Olivàs (PP), regidor del consistori valencià, i el diputat Manel Nadal (PSC). Per Olivàs, la creació d'un fons autònic "és un capítol pendent de la nostra democràcia".

Tant un com l'altre afirmen que molts serveis assumits pels ajuntaments no són competència seua. Per això, demanen que l'estat es faça càrrec de la situació existent i reconega als municipis la titularitat d'aquestes prestacions o que en el seu cas faça una delimitació de competències. "Hi ha serveis -explica Olivàs- que haurien de ser assumits pels ajuntaments, perquè nosaltres estem més prop dels ciutadans".

Vicent Lafora

Pressupostos dels principals ajuntaments

Ciutat	Pressupostos 1993 (en milions de ptes.)	Nombre d'habitants *
Barcelona *	207.958	1.623.542
València	58.228	752.909
Palma de Mallorca	22.013	296.754
L'Hospitalet de Llobregat	19.977	269.241
Alacant *	18.825	261.255
Badalona	16.600	206.585
Elx	14.649	181.658
Tarragona	13.661	110.003
Terrassa	11.946	154.300
Castelló de la Plana	11.080	133.180
Santa Coloma de Gramenet	10.950	132.173
Lleida	9.065	111.880
Sabadell *	7.933	184.460
Girona	6.630	64.968
Alcoi *	4.642	65.514
Gandia *	4.572	50.755
Sagunt *	3.330	55.416
Torrent	3.328	55.973
Perpinyà	** 2.100	110.000

* Pressupostos del 92 (ajuntaments que encara no han aprovat els pressupostos del 93)

** Corresponen a 100 milions de francs, aproximadament

• Habitants segons dades de 1991

Perpinyà: una legislació diferent però amb els mateixos problemes

La passada setmana l'Ajuntament de Perpinyà (el Rosselló) obria una seu a Barcelona amb la "finalitat d'incrementar les relacions institucionals amb la resta de municipis catalans", tal i com va assegurar a EL TEMPS el seu tinent d'alcalde, Pere Bech, que va estar present en l'acte d'inauguració de la seua delegació consistorial.

El municipi de Perpinyà, el de més població de tots els consistoris de la Catalunya Nord, compta amb un bon percentatge de residents de la Catalunya Sud, concretament de les comarques gironines. Amb 110.000 habitants, l'ajuntament va disposar l'any passat d'un pressupost de 100 milions de francs, és a dir 2.100 milions de pessetes (vegeu-ne gràfic en aquesta pàgina) i arrossega un deute de 1.260 milions de pessetes. L'agricultura ocupa cada vegada menys gent, malgrat que el terme està inclòs en les terres fèrtils de la Tet. No obstant, l'activitat econòmica agrària ha potenciat l'aparició d'una important indústria alimentària.

A Perpinyà governa la dreta. La coalició entre la Unió Democràtica de França, de

Giscard d'Estaing, i el partit de Chirac, Arressablement pour la Republique, porta les regnes de la ciutat.

La crisi econòmica que a hores d'ara pateix tot Europa també ha afectat les seues arquies municipals. Segons Pere Bech, la delegació de determinats serveis, com la guàrdia urbana, el subsidi a la gent que no es pot beneficiar del d'atur, que abans depenia del govern central francès i ara va a càrrec de les administracions locals, "tot plegat és una càrrega financera prou considerable".

Bech es queixa que l'ajuntament pressuposte una partida per a les despeses de manteniment dels edificis públics de caràcter històric, mentre que la titularitat és de l'administració francesa. Així mateix, el tinent d'alcalde conservador exigeix de l'administració central que l'anomenada "taxa professional" dels ciutadans de les rodalies de Perpinyà passi a engruixir la seua caixa municipal "ja que la majoria han instal·lat les seves botigues i negocis a Perpinyà".

V. L.